

UTVÄRDERING PROJEKT SNACKA SIG UR

Utbildningsförvaltningen,
Linköpings kommun

Författare Lisa Blomqvist
Projektledning Lisa Blomqvist & Helene Nord
31 maj 2013
© 2013 Skill

Om Skill

Skill grundades 1997 och erbjuder akademikers kompetens genom rekrytering, uthyrning och undersökningar. Varje uppdrag kvalitetssäkras av våra erfarna rekryterare och projektledare.

Om författare/projektledare

Lisa Blomqvist

Lisa Blomqvist har arbetat för Skill sedan 2009 och har gjort uppdrag åt bland andra Migrationsverket, Coompanion Östergötland och Linköpings, Norrköpings och Katrineholms kommuner.

Helene Nord

Helene Nord har arbetat på Skill sedan 2005 och kvalitetssäkrat en mängd olika uppdrag för såväl offentlig som privat sektor.

SAMMANFATTNING

Snacka sig ur är ett 2-årigt metodutvecklingsprojekt som startades i november 2011 och pågår fram till och med oktober 2013. Projektet startade på uppdrag av Linköpings kommun och Samordningsförbundet Centrala Östergötland samt med Arbetsförmedlingen som intressent. Projektet riktar sig till personer som är arbetssökande, som har genomgått SFI eller inte längre är aktuell för SFI men som inte har en aktivt användbar svenska. Projektet syftar till att arbeta fram en ny typ av ”språkbefrämjande insats” för att göra deltagarna mer anställningsbara och få en ökad kommunikativ förmåga. Språkfokuset kompletteras med att skapa en känsla av att ”jag kan”. Målet med projektet är att 75% av anvisade deltagare efter insats skall kunna gå vidare i egenförsörjning eller av arbetsförmedlingen bedömas stå till arbetsmarknadens förfogande (då enligt att kunna skrivas in som öppet arbetssökande och kunna tillgodogöra sig Arbetsförmedlingens och Jobbtorget arbetsmarknadsinsatser).

Skill har anlåtats för att genomföra en utvärdering av projektet. Utvärderingen har genomförts mellan mars och maj 2013. Syftet är att göra en avstämning i projektet både mot deltagare och handläggare som hänvisar till projektet för att se deras bild av hur projektets innehåll har påverkat deltagarna. Målet är att resultatet ska användas dels för att se om man behöver justera något i projektet resterande tid och dels skapa underlag för hur projektet kan leva vidare och bli en del av ordinarie verksamhet efter projektets slut. Underlag för utvärderingen har insamlats genom intervjuer med tio deltagare i projektet samt sex handläggare från kommunen (fyra personer) respektive Arbetsförmedlingen (två personer).

Resultatet visar att Snacka sig ur är ett projekt som är uppskattat av både deltagare i projektet samt handläggarna från Arbetsförmedlingen och kommunen. Deltagarna som intervjuats är överlag nöjda med sin tid i projektet. De främsta vinsterna med att vara med i projektet som deltagarna tar upp är att de utvecklat både förmågan och motivationen att prata svenska. Tiden har både gett en utökad ordförståelse och dessutom ett ökat självförtroende att använda svenskan. Den lättsamma öppna stämningen i projektet uppskattas av deltagarna; det ökar viljan att våga prova att prata svenska, även om man skulle säga något fel. Personalen är också mycket uppskattad av deltagarna. De anses ha en god insikt i och förståelse för deltagarnas situation och för vad de behöver för information.

Handläggarna säger att i huvudsak har deras förväntningar på projektet infriat sig och deltagarna har utvecklat sin förmåga att kommunicera på svenska. Dessutom har motivationen viljan och självförtroendet att prata svenska stärkts. Ett annat resultat av projektet är att deltagarna i högre utsträckning tar ansvar själva för att utveckla svenska språket. Handläggarna menar också att deltagarna genom projektet kommer ett steg närmare en framtida anställning; blir mer ”anställningsbara”. En utmaning handläggarna diskuterar är att flera deltagare har psykiska eller fysiska besvär som de skulle behöva specifikt stöd kring och ytterligare samarbete mellan projektet och t.ex. Socialförvaltningen är önskvärt.

En fråga att diskutera vidare är ifall metoden och upplägget i Snacka sig ur borde användas i ett tidigare skede när personer kommer till Sverige och ska lära sig svenska; inte efter att SFI-timmarna förbrukats.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och mål	1
1.3	Undersökningens genomförande	1
1.4	Urval och kontaktuppgifter	2
1.5	Metoddiskussion	2
2.	RESULTAT	3
2.1	Deltagare projekt Snacka sig ur	3
2.1.1	Upplevelse av tiden i projektet	3
2.1.2	Att använda svenska språket	5
2.1.3	Arbete och jobbsökande	7
2.2	Handläggare Arbetsförmedling och kommun	8
2.2.1	Förväntningar och resultat	8
2.2.2	Syn på projektet – framgångsfaktorer och hinder	9
2.2.3	Projektets metod – vad bör bevaras framåt?	11
3.	SLUTSATSER	12
	BILAGA 1 – INTERVJUFRÅGOR DELTAGARE	14
	BILAGA 2 – INTERVJUFRÅGOR HANDLÄGGARE	16

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Snacka sig ur är ett 2-årigt metodutvecklingsprojekt som startades i november 2011 och pågår fram till och med oktober 2013. Projektet startade på uppdrag av Linköpings kommun och Samordningsförbundet Centrala Östergötland samt med Arbetsförmedlingen som intressent. Projektet riktar sig till personer som är arbetssökande, som har genomgått SFI eller inte längre är aktuell för SFI men som inte har en aktivt användbar svenska. Personerna har svårt att tillgodogöra sig befintliga insatser och där svenska språket blir ett filter. Personerna kan också ha en lägre grad av motivation och ibland svårt att förstå vilka krav som ställs när man är aktivt arbetssökande. Projektet syftar till att arbeta fram en ny typ av ”språkbefrämjande insats” för att göra deltagarna mer anställningsbara och få en ökad kommunikativ förmåga. Språkfokuset kompletteras med att skapa en känsla av att ”jag kan”. Målet med projektet är att 75% av anvisade deltagare efter insats skall kunna gå vidare i egenförsörjning eller av arbetsförmedlingen bedömas stå till arbetsmarknadens förfogande (då enligt att kunna skrivas in som öppet arbetssökande och kunna tillgodogöra sig Arbetsförmedlingens och Jobbtorget arbetsmarknadsinsatser).

Skill har anlåtits för att genomföra en utvärdering av projektet. Utvärderingen har genomförts mellan mars och maj 2013.

1.2 Syfte och mål

Syftet är att göra en avstämning i projektet både mot deltagare och handläggare som hänvisar till projektet för att se deras bild av hur projektets innehåll har påverkat deltagarna. Målet är att resultatet ska användas dels för att se om man behöver justera något i projektet resterande tid och dels skapa underlag för hur projektet kan leva vidare och bli en del av ordinarie verksamhet efter projektets slut.

1.3 Undersökningens genomförande

Underlag för utvärderingen har insamlats genom intervjuer med tio deltagare i projektet samt sex handläggare från kommunen (fyra personer) respektive Arbetsförmedlingen (två personer). Intervjuerna med deltagarna skedde på plats i projektets lokaler i Skäggetorp, Linköping. Intervjuerna med handläggarna genomfördes via telefon. Innan telefonintervjuerna fick handläggarna ett informationsbrev om utvärderingen skickat till sig via ansvarig för projekt Snacka sig ut. Vid intervjuerna med deltagarna användes tolk, vilka bokades in av projektansvariga. Både deltagare och handläggare blev vid intervjutillfället informerade om att de var anonyma och att deras namn inte skulle komma att presenteras i rapporten.

Skill har utarbetat semistrukturerade intervjuguider (bilaga 1-2) vilka har godkänts av ansvariga från projektet innan påbörjad informationsinsamling. Informationsinsamlingen har skett under april 2013.

1.4 Urval och kontaktuppgifter

Urvalet av respondenter för intervjuerna har gjorts av ansvariga från projektet. Vid urval av deltagare för intervju har intentionen varit att få en jämn fördelning vad gäller kön, ålder, utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet, inställning till projektet och förmåga att prata svenska. Skill har även erhållit kontaktuppgifter till handläggarna från projektansvariga.

1.5 Metoddiskussion

Kvalitativa metoder har i undersökningen valts för att ge respondenterna möjlighet att resonera kring frågeställningarna i ett friare format än som varit möjligt i exempelvis en enkätundersökning. Fördelen med personliga djupintervjuer är bland annat möjligheten att kunna ställa följdfrågor och att kunna förklara frågor vid behov, vilket kan resultera i ett fylligare material än vid användning av exempelvis enkäter. Svarsfrekvensen blir också hög och en personlig kontakt etableras till skillnad från en skriftlig enkät. En nackdel med personliga intervjuer är att antalet intervjuade deltagare är relativt litet. En intervjuareffekt kan förekomma vid en personlig intervju. Intervjuareffekten innebär att respondenten kan påverkas av intervjuaren – antingen genom att slappna av vid det personliga samtalet och svara mer utförligt eller tvärtom bli besvärad av situationen och svara mer kortfattat. Vid jämförelse mellan personliga intervjuer och telefonintervjuer ger de personliga intervjuerna en personlig kontakt som saknas över telefon. Då kan även kroppsspråk och ansiktsuttryck ge information som till exempel att respondenten verkar tveksam inför en fråga eller inte förstår den.

2. RESULTAT

Nedan presenteras resultatet från intervjuer med deltagare i projektet samt med handläggare från Arbetsförmedlingen och kommunen.

2.1 Deltagare projekt Snacka sig ur

Tio intervjuer med deltagare i projektet har genomförts för undersökningen, av dessa var fem kvinnor och fem män. Deltagarna var i varierande ålder; mellan 34-58 år. Samtliga hade vid tidpunkten för intervjun avslutat sin tid i projektet. Deltagarna hade varit med i projektet i 6-7 månader, förutom en person som varit med 11 månader.

2.1.1 Upplevelse av tiden i projektet

Deltagarna som intervjuats är överlag nöjda med sin tid i projektet. De främsta vinsterna med att vara med i projektet som deltagarna tar upp är att de utvecklat både **förmågan** och **motivationen** att prata svenska. Tiden har både gett en utökad ordförståelse och dessutom ett ökat självförtroende att använda svenskan. Den lättsamma öppna stämningen i projektet uppskattas av deltagarna; det ökar viljan att våga prova att prata svenska, även om man skulle säga något fel. Det är också bra att det är fokus på att bara prata svenska i projektet. Personalen är också mycket uppskattad av deltagarna. De anses ha en god insikt i och förståelse för deltagarnas situation och för vad de behöver för information. Kontakten med de andra deltagarna i projektet har också varit överlag bra. En annan vinst av projektet är att ha fått ett allmänt utökad självförtroende och självkänsla. Nedanstående citat visar hur deltagarna diskuterat kring sin tid i projektet:

”Här lär man sig av deras uppmuntran och tänker, ’Ja varför inte, jag ska också prova – att läsa tidningen, prata med grannen osv.’”

”De rättar om man säger något fel på svenska, men de skrattar inte, man accepteras.”

”Det var mycket fördelar med projektet, man lärde sig ganska mycket; att ansvara själv utan att ta hjälp av någon annan. Man skaffar mer självförtroende, kan göra själv, ta egna initiativ. Självförtroendet har ökat.”

”På vanlig SFI är det mycket papper och läxor. Här pratar man inte på somaliska eller arabiska; man pratar bara på svenska, det är mycket bättre. På rasterna till exempel pratar man bara svenska, inte på sitt eget språk. Om de började på detta sättet från början skulle man komma framåt mycket snabbare. Om man lär sig prata svenska kan man sedan lära sig hur man skriver och läser.”

”De i gruppen är lågutbildade, de tycker inte att de är lika mycket värda som svenskar eller som de som har utbildning, men personalen förklarade att vi är lika mycket värda som alla andra. (...) Jag hade en känsla av hopplöshet och att inte duga – man kommer och går hit och dit utan resultat – men när de förklarade att det inte är så i verkligheten så har det ändrat mina tankar om situationen.”

”När jag började i projektet visste och förstod jag inte mycket, men nu är jag en person som förstår. Min inställning från början var ’jag kan inte, det är svårt’ men nu har jag förstått att det inte är så svårt, jag kan lära mig”.

Andra vinster från tiden i projektet är att ha fått insikt i hur man söker arbete; hur ansökning via internet går till, vad man ska tänka på vid en arbetsintervju etc. Mer om deltagarnas syn på att använda svenskan samt på arbete i nedanstående rubriker.

Överlag har deltagarna dessutom positiva erfarenheter från sin språkpraktik. Där har de både haft möjlighet att lära sig mer svenska och praktisera svenska samt lära sig praktisk information om hur olika verksamheter fungerar. Ett par personer tycker dock att deras språkpraktik inte var så givande då de inte pratade så mycket svenska utan mer arbetade praktiskt.

Projektmedarbetarnas sätt att lära ut och direkt översätta om det fanns ord deltagarna inte förstod uppskattas mycket. Vad gäller gruppdiskussionerna inom projektet uppskattas dessa av de flesta. Ett par deltagare tycker att diskussionerna ibland kunde bli för högljudda mellan deltagarna, som nästan kunde bli oense ibland. Projektmedarbetarna som ledde diskussionerna var dock bra på att hantera detta då det uppstod. Det fanns alltid en öppen dialog och alla åsikter var tillåtna att komma fram. En invändning från en person är dock att många pratade samtidigt under diskussionerna och det var då svårt att få ut något av dem. En annan deltagare menar att de som kunde bäst svenska också var de som pratade mest; de besvarade frågorna medan de andra som kunde mindre svenska satt mer tysta.

Ett par deltagare kommenterar att fokus hos deltagarna i projektet inte alltid är 100% på att lära sig svenska och ta till sig av innehållet i projektet. ”Alla vill inte utvecklas eller lyssna”, säger en av dem. En deltagare säger sig också inte ha lärt sig så mycket svenska i projektet, utan tycker istället praktik är bättre.

”Om detta projekt varit här tio år så hade jag inte lärt mig eftersom klasskamraterna pratar arabiska, kurdiska... För min del var det så, när vi gick ut för att ta en cigarett så började vi direkt prata på arabiska, på vårt språk.”

Ett par personer tycker också att det är långa dagar i projektet och ifrågasätter varför de inte har ledigt på röda dagar, under sommaren etc, som i andra skolor/arbeten.

Ett par av deltagarna anser sig ha blivit respektlöst behandlade av projektmedarbetare. En av dem menar att en projektmedarbetare uttalat sig nedvärderande gentemot deltagarna och sagt saker som, ”Ni kommer inte att få jobb, ni är lata, ni kan lika väl gå hem och sova”. Detta har främst skett vid enskilda samtal mellan medarbetaren och deltagare. Deltagaren säger sig också alltid ha ringt och lämnat meddelande vid sjukdom, vilket projektmedarbetaren har sagt att personen inte har gjort. Detta har lett till att socialbidraget har dragits in för deltagaren. Den andra deltagaren upplevde det som kränkande då deltagarna ombads lämna rummet då några skämtade och skrattade i gruppen. Dessutom upplevde deltagaren att en projektmedarbetare missförstått en händelse i samband med språkpraktiken. Deltagaren känner sig anklagad och mycket upprörd över situationen vilken höll på att leda till indraget socialbidrag och som lett till psykiska och fysiska hälsoproblem för deltagaren.

2.1.2 Att använda svenska språket

Deltagarna menar att det är roligt och intressant att prata och lära sig svenska, även om det också är svårt. Ett par av dem reflekterar att det är en självklarhet att kunna språket i det land man bor. Majoriteten tycker att de klarar sig bra med att använda svenska, till exempel i affären, hos läkaren osv. På frågan om de tar egna initiativ att prata svenska med andra människor svarar deltagarna olika; några gör det och andra inte. Det beror också på situationen är en kommentar – i olika sociala sammanhang är människor olika öppna för att prata.

Projektet uppmuntrar också till att använda språket och klara sig själv. På frågan ifall deltagarna använder sig av sina barn/andra personer som tolkar vid konversationer hos exempelvis läkare menar majoriteten att de numera behöver mindre och mindre av barnens/andras hjälp. Däremot är det flera som menar att vid mycket viktiga samtal ber de fortfarande barnen eller någon annan att närvara. Deltagarna minns tillfällena då de har haft samtal med handläggare, läkare eller andra och klarat sig utan tolk. Det har varit roligt att se att det fungerat och att de kunde göra sig förstådda utan hjälp av tolk. Tolk används fortfarande vid viktigare samtal men är inte alltid nödvändigt för enklare diskussioner.

Nedan är några av deltagarnas kommentarer kring att prata svenska:

”Förr var jag helt beroende av dem [barnen], men nu klarar jag mig själv.”

”Man bör lita på sig själv, ha förtroende för sig själv och kunna klara sig för sig själv. Man kan inte be andra hela tiden, de har familj och annat, man måste stå på egna ben för att klara detta.”

”Jag är rädd att om jag frågar någon något så svarar de fort, då blir det pinsamt.”

”Jag var lite blyg tidigare och rädd att prata svenska, men nu kan jag prata hur som helst. Jag fick vana i projektet av att prata mycket svenska.”

Genom deltagande i projektet har självförtroendet och motivationen att använda svenskan ökat, som nämnt ovan. Här har projektmedarbetarnas stöd varit mycket viktigt. En deltagare berättar att en projektmedarbetares stöd var av stort värde inför ett telefonsamtal till en myndighetsperson.

”Jag kan inte förstå vad de säger, de pratar väldigt fort. (...) Han sa ’försök – prata med dem, ta det lugnt och försiktigt’. Jag var mycket tacksam för hans hjälp, jag grejade det faktiskt.”

Att aktivt använda svenskan och diskutera med andra är vad som har gjort förändringen och utvecklingen av svenskan för många, annars använder man oftast endast sitt hemspråk. I projektet har fokus istället varit på att använda svenskan; under hela dagen inklusive rasterna. En deltagare berättar följande berättelse som en förklaring till hur att prata språket är det som ger utveckling:

”Om en familj kommer till Sverige och mamman går på SFI och barnen börjar skolan; de är här lika lång tid men lär sig olika mycket. Barnen pratar hela tiden med de andra barnen och lär sig snabbt medan mamman går på SFI och främst pratar sitt eget språk. Skulle hon göra som barnen skulle hon komma lika långt?”

På frågan om varför en deltagare tror att svenskan utvecklats så mycket i projektet ges också svaret:

”På grund av att det hela handlade om att prata, på lektioner och när det var rast också, så vi fick prata hela tiden. (...) Jag tycker det är jättebra och att de ska fortsätta på detta sätt. Ge möjligheten till en människa att snacka sig ur, inte bara sitta med papper och penna i bänken.”

Förståelsen av svenska har också ökat under tiden i projektet:

”När jag får räkningar hemskickade så läser jag dem – jag förstod dem inte alls förut men nu förstår jag vad som står i olika papper med information; mycket bättre än innan.”

”Ja nu klarar jag mig för det mesta själv; jag läser mina brev, tittar på svensk TV, jag är mer självständig.”

Att lära sig svenska tar tid påpekar en deltagare:

”Varje språk är som ett hav, det innehåller väldigt mycket ord. Man kan inte lära sig dem på en och samma dag, engelska lär man sig fort, men svenska behöver man tid på sig för att lära sig.”

Deltagarna tillfrågades om de har några strategier eller idéer för att fortsätta utveckla svenskan även efter projektet. Strategier eller idéer som deltagarna tar upp är exempelvis att läsa tidningar, lyssna på radio/TV etc. Dessutom att söka ett arbete; att ha ett jobb tas upp som den viktigaste faktorn för att utveckla språket. Dessutom att ringa en vän som kan bättre svenska för att hjälpa till att förklara ord. En deltagare brukar läsa Blocket-annonser – inte för att handla utan för att annonserna innehåller enkel svenska med bra ord att kunna. Några av deltagarna har inga specifika strategier eller idéer för att lära sig ytterligare svenska.

Ett par av deltagarna poängterar att det handlar om att fortsätta prata svenska och att ta ett eget ansvar för att utveckla språket:

”Jag lägger mycket vikt vid språket, om man oftast använder sitt eget språk, då går man inte framåt.”

”För att få det jag önskar mig, måste jag ta initiativet, för att lära mig ytterligare något nytt.”

2.1.3 Arbete och jobbsökande

Deltagarna uppskattar den information de har fått i projektet kring att söka jobb, hur man förbereder sig och genomför en arbetsintervju osv. Många visste inte tidigare hur man sökte jobb på internet via Arbetsförmedlingens hemsida till exempel och det har varit bra att få den informationen. Flertalet har inte heller haft ett arbete i Sverige ännu.

”Att söka jobb; det kunde jag inte tidigare men det lärde de oss efter en vecka. Innan kunde min dotter det men inte jag. Nu är jag typ lärare till några vänner, jag har lärt mig här och lär nu ut till dem.”

Majoriteten av deltagarna är intresserade av att få ett arbete framåt. Några är idag på praktik eller deltar i annan arbetsmarknadsåtgärd. Överlag ser deltagarna sitt eget ansvar för att få ett arbete framöver och menar att det arbete de lägger ner i form av svenskastudier, praktik etc är av vikt. En deltagare säger:

”Nu förstår jag att det beror på vad jag gör; att om jag hittar jobb beror på vad jag gör. Om jag sitter hemma och sover kan jag inte hitta jobb. Men om jag kämpar och kämpar, kan jag någon gång hitta ett jobb. Det beror på språket, jag tror det. Om du inte kan språket kan du inte göra något, du kan inte jobba”.

Däremot ser många också stora utmaningar i att få ett arbete och hänvisar exempelvis till bristen på jobb på arbetsmarknaden samt att de själva är äldre och att det försvårar möjligheten att få jobb. Ett par deltagare uttrycker också en känsla av hopplöshet över att alltid göra praktik men att inte få ett arbete.

2.2 Handläggare Arbetsförmedling och kommun

Samtliga sex handläggare som intervjuats för undersökningen har känt till projektet sedan det startades. Tre av personerna sitter i projektets referensgrupp, där de träffas regelbundet månadsvis och diskuterar utveckling av projektet, metodfrågor, praktiska frågor osv. Samtliga sex handläggare har kontinuerlig kontakt med projektet genom de deltagare de hänvisat till projektet. De får löpande information hur det går för deltagarna och får snabb återkoppling om något inte fungerar. Om en deltagare har hög frånvaro till exempel, tar projektet kontakt med handläggarna och man diskuterar lösningar tillsammans. En av personerna intervjuade sitter dock endast i referensgruppen och har inte några deltagare i projektet; därför har personen heller inte svarat på frågor kring deltagarna i projektet etc utan mer kring projektet på ett övergripande plan.

2.2.1 Förväntningar och resultat

När handläggarna hänvisar deltagare till projektet har de som förväntning att deltagarna ska utveckla främst sin **förmåga** men även sin **vilja** att prata svenska språket. Detta är deltagare som trots använda SFI-timmar inte kan kommunicera på svenska vilket handläggarna förväntar sig att de ska göra i projektet. Viljan och motivationen att prata svenska handlar om att de ska ha självförtroende i att prata sig svenska; att känna sig trygga med det. En handläggare menar att målet är att deltagarna ska utveckla sitt språk så att de kan gå vidare till andra insatser inom Arbetsförmedlingen eller kommunen.

En förväntan är också att deltagarna ska få en grundläggande kunskap om hur den svenska arbetsmarknaden fungerar och hur de kan ta sig vidare till arbete. Dessutom hur samhället är uppbyggt.

Handläggarna säger att i huvudsak har deras förväntningar på projektet infriat sig och deltagarna har utvecklat sin förmåga att kommunicera på svenska. Dessutom har motivationen viljan och självförtroendet att prata svenska stärkts. Ett annat resultat av projektet är att deltagarna i högre utsträckning tar ansvar själva för att utveckla svenska språket.

Några kommentarer från handläggarna är:

”Det är fascinerande att komma dit efter en månad och träffa sin deltagare, som man träffat med tolk innan och det fungerar oftast väldigt bra. Självförtroendet lockas fram.”

”Många har mer svenska än man inser själv. De är bra på att locka fram detta i projektet, det är inte så noga med grammatiken, om man vågar prata då lär man sig”.

”Först har man tolk och sedan behövs inte det – det fungerar.”

”Projektet har särskilt lyckats med de personer som har mycket svenska men som inte har självförtroendet att prata. De tänker, ’jag ska prata perfekt svenska, annars håller jag tyst’. Men som de säger i projektet; prata dålig svenska!”

Handläggarna har tillfrågats om de upplever att projektet ökar deltagarnas anställningsbarhet. Handläggarna ser en sådan utveckling och menar att deltagarna kommer ett steg närmare en framtida anställning.

”För flera av mina deltagare så har Arbetsförmedlingen sagt innan att ’vi har inga insatser som passar’ men efter så har de sagt ’jo nu har vi insatser’. De har fått svenskan på ett annat sätt.”

Ett par av handläggarna tar upp att deltagarna kan ha andra problem vilket inverkar på deras förmåga att ta till sig undervisningen i projektet och utvecklas i språket. Det kan vara till exempel inlärnings svårigheter, social utsatthet samt att man saknar arenor att utveckla språket utanför projektet. En handläggare påpekar också deltagarens eget ansvar för att delta i vad projektet erbjuder; ”Det är ett fåtal som inte har tagit möjligheten; är man inte på plats så blir det ingen utveckling”. En av dem säger:

”Det döljer sig mycket bakom, det är en längre process än vad som hinns med i projektet. (...) Men man har mer fått en beskrivning av hur problemet ser ut. Har man inte alls tagit till sig SFI kan det finnas annat bakom, det är mer komplext än man tror. (...) Det är insatser som verkligen behövs, men tidigare och över längre tid. Många personer är länge i Sverige och det skapas språkbarriärer. Jag är förvånad över att man kan gå så lång tid i svenskaundervisning utan att man plockar upp att det inte fungerar. Det är förvånande hur många går utan att de har grundläggande samhällskunskap. Det har de verkligen jobbat på i projektet; de har kommit en bra bit men inte ändra fram, man märker att det tar tid.”

2.2.2 Syn på projektet – framgångsfaktorer och hinder

På frågan om vilken allmän syn handläggarna har på projektet – om den är övervägande positiv eller negativ svarar samtliga att den är övervägande positiv. Handläggarna ser följande faktorer som projektets framgångsfaktorer:

- Personalen; deras engagemang och kompetens för uppgiften. De lockar fram viljan i individen, det råder en lättsam stämning i projektet och det finns trygghet i grupperna. Bra mix av kompetens i personalgruppen.
- Att man pratar svenska hela dagen – även på raster. Jämför med SFI där många pratar sitt hemspråk till och med under lektionerna. Större krav så sett; det är svenska som gäller.
- Deltagaren ges ett eget ansvar och det ställs krav. Det kommuniceras att det är deltagarens eget ansvar att lära sig svenska. Vid frånvaro måste detta meddelas, annars får man ogiltig frånvaro.
- Okej att ”bara prata” – ej tyngd på grammatik eller att det ska vara ”korrekt” svenska. Det handlar mer om att komma igång och prata och göra sig förstådd. Finns tillit till att det andra kommer med tiden.

- Ett tätt och bra samarbete mellan projektmedarbetarna och handläggarna på Arbetsförmedlingen och Jobb- och Kunskapstorget
- Gruppdynamiken och diskussioner i grupper.
- Mindre grupper och daglig kontakt; jobbar tätt och intensivt med deltagarna.
- Slutrapporten som lämnas av projektmedarbetarna till kommunen/Arbetsförmedlingen efter att en deltagare slutfört sin tid. Den innehåller information och rekommendationer som underlättar för den fortsatta planeringen för individen.
- Passiviteten av att inte ha en sysselsättning bryts.
- Helheten av delarna i projektet; gruppdiskussioner, föreläsningar om arbete samt språkpraktik.
- Att projektet ligger i Skäggetorp där många av deltagarna också bor.

Handläggarna kan framför allt se följande två hinder eller utmaningar för projektet:

- Deltagarnas frånvaro; att de kommer för sent och/eller inte kommer alls. Några av deltagarna har innan de började i projektet varit hemma och då blir det en utmaning att komma till projektet varje dag. Det blir också något nytt att det ställs krav på läkarintyg för att vara hemma. Det behöver klargöras varför personen frånvarar så eventuella problem man behöver gå vidare med kommer upp till ytan.
- Att deltagarna har fysiska eller psykiska problem som de skulle behöva specifikt stöd kring; från exempelvis psykologer, arbetspedagoger etc. Samverkan kring sådana behov med andra verksamheter skulle behöva öka, t.ex. med hälsovården och Socialkontoret. Det blir en för tung uppgift för de anställda i projektet att bemöta alla de behov deltagarna har.

Enstaka kommentarer har även inkommit kring följande hinder:

- Att deltagarna inte pratar svenska utanför projektet vilket gör att de inte utvecklas i den takt de skulle kunna.
- Tiden deltagarna är i projektet är för kort. De skulle även behöva vara fler timmar per dag; många pratar inte svenska utanför projektet.
- En utmaning som ligger utanför projektet är att arbetsgivare i Sverige oftast är väldigt fokuserade på att arbetstagare ska prata mycket bra svenska. De kan därmed sätta upp onödiga hinder – fokus borde vara mer på personers förmåga och vad de faktiskt utför.
- En utmaning är att det är mycket ansvar för de tre anställda i projektet; möjligtvis skulle det behövas anställa någon ytterligare för att avlasta de redan anställda.

2.2.3 Projektets metod – vad bör bevaras framåt?

Handläggarna menar att Snacka sig ur är det enda projektet i sitt slag i Linköping; det är unikt och fyller därmed en mycket viktig funktion. Upplägget med fokus på att utveckla kommunikationen på svenska samt med samhällsinformation/information om arbete och språkpraktik finns inte i något annat projekt. Tyngden på att utveckla kommunikationen är mycket värdefull och viktig. Dessutom den breda kompetensen som finns inom projektet och som kan stödja deltagarna är unik. Det finns ett stort behov av ett projekt som Snacka sig ur och målgruppen finns kvar och kommer kanske snarare att öka i antal. Det är därmed viktigt att projektet eller dess metod och inriktning i motsvarande form finns kvar.

En synpunkt är att om projektet ska fortsätta behöver en representant från Socialförvaltningen finnas med i projektets styrgrupp. Eftersom så många personer har ersättning från Socialförvaltningen och det kommer upp frågor som berör det behöver de finnas med.

3. SLUTSATSER

Syftet med utvärderingen är att göra en avstämning i projektet både mot deltagare och handläggare som hänvisar till projektet för att se deras bild av hur projektets innehåll har påverkat deltagarna. Målet är att resultatet ska användas dels för att se om man behöver justera något i projektet resterande tid och dels skapa underlag för hur projektet kan leva vidare och bli en del av ordinarie verksamhet efter projektets slut. Dessa slutsatser baseras på intervjuer med tio deltagare i projektet samt intervjuer med sex handläggare från Arbetsförmedling och kommunen.

Resultatet visar att Snacka sig ur är ett projekt som är uppskattat av både deltagare i projektet samt handläggare från Arbetsförmedlingen och Jobb- och Kunskapstorget som har kontakt med projektet. Både deltagare och handläggare menar att projektet ger goda resultat genom att deltagarna utvecklar både förmågan och viljan att prata svenska.

Deltagarna som intervjuats är överlag nöjda med sin tid i projektet. De främsta vinsterna med att vara med i projektet som deltagarna tar upp är att de utvecklat både förmågan och motivationen att prata svenska. Tiden har både gett en utökad ordförståelse och dessutom ett ökat självförtroende att använda svenskan. Den lättsamma öppna stämningen i projektet uppskattas av deltagarna; det ökar viljan att våga prova att prata svenska, även om man skulle säga något fel. Personalen är också mycket uppskattad av deltagarna. De anses ha en god insikt i och förståelse för deltagarnas situation och för vad de behöver för information.

Handläggarna säger att i huvudsak har deras förväntningar på projektet infriat sig och deltagarna har utvecklat sin förmåga att kommunicera på svenska. Dessutom har motivationen viljan och självförtroendet att prata svenska stärkts. Ett annat resultat av projektet är att deltagarna i högre utsträckning tar ansvar själva för att utveckla svenska språket. Handläggarna menar också att deltagarna genom projektet kommer ett steg närmare en framtida anställning; blir mer ”anställningsbara”. Handläggarna menar att Snacka sig ur är det enda projektet i sitt slag i Linköping; det är unikt och fyller därmed en mycket viktig funktion. Det är därmed viktigt enligt handläggarna att projektet eller dess metod och inriktning i motsvarande form finns kvar.

Utifrån intervjuer med både deltagare och handläggare ser Skill följande som några av projektets framgångsfaktorer:

- Personalen – deras inställning, stöd och kompetens
- Upplägget – mycket fokus på att aktivt använda svenskan
- Lättsamhet kring att prata svenska – perfekt grammatik behövs inte
- Kopplar ihop att prata svenska med något roligt och positivt

Utöver vinsterna med deltagarnas utveckling i svenska språket är ytterligare en vinst med projektet att barnen inte används som tolk på samma sätt – detta ger större frihet för barnen och mer självförtroende till de vuxna som klarar sig själva.

De utmaningar som deltagarna står inför och som diskuteras av både deltagare och handläggare ligger delvis utanför projektets ram. Exempelvis situationen på arbetsmarknaden och svårigheterna att få ett arbete. En utmaning handläggarna diskuterar är också att flera deltagare har psykiska eller fysiska besvär som de skulle behöva specifikt stöd kring. Det vore därför önskvärt om projektet utökade samarbetet med vårdcentraler samt även Socialförvaltningen; för att bättre kunna stödja de individer som behöver det och finna rätt vård.

En fråga att diskutera vidare är ifall metoden och upplägget i Snacka sig ur borde användas i ett tidigare skede; inte när personer har förbrukat alla sina SFI-timmar. Upplägget är uppskattat och visar goda resultat, varför frågan kan ställas om inte fler personer skulle gynnas av det och dessutom tidigare under sin tid i Sverige.

Upplevelserna från deltagare som anser sig ha blivit respektlöst behandlade visar på vikten att använda tolk vid viktiga konversationer. Detta för att ge alla samma rätt och möjlighet att uttrycka sig, skapa maktbalans och undvika onödiga missförstånd.

BILAGA 1 – INTERVJUFRÅGOR DELTAGARE

Intervjufrågor deltagare Snacka sig ur

Om utvärderingen

Skill är ett oberoende företag som på uppdrag av Linköpings kommun gör en utvärdering av projektet Snacka sig ur. Vi kommer att prata med 10 deltagare och 6 handläggare från Arbetsförmedlingen/kommunen för att få en uppfattning om projektet – vad som är bra och vad som kan utvecklas. Du är anonym och ditt namn kommer inte att nämnas i rapport/presentation.

Inledande

1. Kan du berätta lite allmänt om din tid i projektet: Hur länge har du varit med? Vad har du gjort i projektet?

I projektet

2. Hur upplever du kontakten med de andra deltagarna?
3. Hur upplever du kontakten med de anställda i projektet?
4. Hur upplever du gruppdiskussionerna? Är det bra teman för diskussionerna? Har du förslag på andra teman?
5. Hur upplever du de enskilda samtalen med de anställda i projektet (om du haft några)?
6. Har du gått på några föreläsningar om hur det är att söka jobb/arbeta i Sverige? Om ja, hur har du upplevt dem?

Att använda svenska språket

7. Hur upplever du din **förmåga** att prata och förstå svenska?
8. Har din **förmåga** att prata och förstå svenska förändrats under projektet? På vilket sätt? Vad är det som har gjort den förändringen?
9. Hur uppfattar du att din kunskap i svenska är nu och hur var den innan? (På en linje, typ mellan 1-5; hur har den utvecklats?)
10. Hur tycker du att det är att prata svenska? Lätt, svårt, kul, nervöst...
11. Har din **inställning** till att prata svenska förändrats under projektet? Är det lättare, svårare, samma..? Vad ligger bakom den förändringen?
12. Arbetar projektet med utveckling av svenska på ett bra sätt? (Gruppdiskussioner, språkpraktik etc) Vilka sätt/metoder är bra? Varför? Vad kan de utveckla? Vad skulle kunna läggas till?
13. Hur upplever du att använda svenska **utanför projektet**? (T ex i affären, hos läkaren, i andra samtal?) Har din inställning till att använda svenskan

utanför projektet förändrats under projekttiden? Pratar du svenska även när du känner dig osäker? Fortsätter du även om du inte känner att du kan alla ord i ett sammanhang? Tar du initiativ själv till att använda svenskan – eller svarar du mer om någon frågar dig något? Tar du hjälp av dina barn vid konversationer på svenska?

14. Har du några strategier/idéer för att fortsätta utveckla svenskan även efter projektet?
15. Har ditt självförtroende vad gäller att prata svenska förändrats under tiden i projektet?

Språkpraktik

16. Har du gjort en språkpraktik inom projektet? Om ja, hur upplevde du den?
17. Har ditt användande av svenskan förändrats av praktiken? På vilket sätt?

Arbete/studier

18. Upplever du att du är redo för arbete? För studier? För en annan aktivitet inom Jobbtorget/Arbetsförmedlingen? Förklara?
19. Vad skulle du vilja komplettera med för att lättare kunna få ett arbete?
20. Har ditt självförtroende vad gäller arbete förändrats under tiden i projektet?
21. På vem ligger ansvaret för att du ska få ett arbete eller komma närmare ett arbete? Tror du att det har betydelse vad du gör och det arbete du lägger ner för att komma närmare ett arbete?

Personlig utveckling

22. Hur ser du på dig själv nu jämfört med innan du började i projektet? Ser du några förändringar i dig själv? I så fall vilka?

Bakgrund

23. Man/kvinna?
24. När är du född?

Avslutande

Stort tack för att du ville vara med på intervjun! Vi kommer att sammanställa alla svar och presentera dem som helhet för projektet. Tack vare allas svar kan projektet utvecklas och bli bättre!

BILAGA 2 – INTERVJUFRÅGOR HANDLÄGGARE

Intervjufrågor handläggare AF/kommun

Om utvärderingen

Skill är ett oberoende företag som på uppdrag av Linköpings kommun gör en utvärdering av projektet Snacka sig ur. Vi kommer att prata med 10 deltagare och 6 handläggare från Arbetsförmedlingen/kommunen för att få en uppfattning om projektet – vad som är bra och vad som kan utvecklas. Du är anonym och ditt namn kommer inte att nämnas i rapport/presentation.

Inledande

1. På vilket sätt är du och har varit i kontakt med projekt Snacka sig ur?
2. Hur mycket kontakt har du med projektet?
3. Hur länge har du känt till projektet?

Förväntningar

4. När du hänvisar deltagare till projektet – vilka förväntningar har du då?
5. Upplever du att dessa förväntningar har infriats?

Deltagarna

6. Vilka förändringar kan du se i deltagarna sedan de började i projektet?
7. Om du jämför med andra liknande projekt – vad är skillnaden mellan dem och Snacka sig ur? När andra projekt bättre/sämre resultat? Vad beror det på?
8. Upplever du i din kontakt med deltagare i projektet att deras förmåga och självförtroende att våga prata svenska har ökat? I så fall, på vilket sätt?
9. Ger det resultat att skicka deltagare till Snacka sig ur?

Om projektet i stort

10. Vad har du allmänt för syn på projektet? Är din bild övervägande positiv eller negativ?
11. Vad ser du som projektets framgångsfaktorer och styrkor?
12. Vad ser du som projektets hinder?
 - a. För hinder **inom** projektet – vad ser du för lösningar och förslag för projektet?

- b. För hinder **utanför** projektet – vad ser du för lösningar där? Hur kan projektet hantera det?

Om projektets olika delar

13. Hur ser du på projektets olika delar – framgångsfaktorer och förslag till utveckling där?
- c. Gruppdiskussioner
 - d. Föreläsningar om att söka arbete
 - e. Språkpraktik

Snacka sig ur – metod och mål

14. Hur ser du på projektets **metod** – att genom olika aktiviteter stärka deltagarnas förmåga och självförtroende att kommunicera på svenska?
15. Upplever du att projektet gör deltagarna ”mer anställningsbara” – att de i högre grad står till arbetsmarknadens förfogande (vilket är **målet** med projektet)? Förklara?
16. Önskar du att projektet – eller dess innehåll/metod – fortsätter att finnas?